

บทที่ ๔ ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการเพื่อศึกษาปัญหา ความต้องการจำเป็นและแนวทางเหมาะสมในการอนุรักษ์วัฒนธรรม ประเพณีและภูมิปัญญาท้องถิ่น กรณีศึกษาตำบลไทรนอก อำเภอกงไกรลาส จังหวัดสุโขทัย

๑. ผลการศึกษาปัญหาการอนุรักษ์วัฒนธรรม ประเพณีและภูมิปัญญาท้องถิ่น กรณีศึกษาตำบลไทรนอก อำเภอกงไกรลาส จังหวัดสุโขทัย

ในการวิจัยในครั้งนี้มุ่งศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเป็นการศึกษาเพื่อกำหนดเป็นกรอบแนวคิดเบื้องต้นในการวิจัย ผู้วิจัยได้ดำเนินศึกษา สืบค้นและวิเคราะห์ เอกสาร แนวคิด ทฤษฎี จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และลงพื้นที่ในการศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาการอนุรักษ์วัฒนธรรม ประเพณีและภูมิปัญญาท้องถิ่น กรณีศึกษาตำบลไทรนอก อำเภอกงไกรลาส จังหวัดสุโขทัย ซึ่งแหล่งข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ โดยศึกษาจากหลักการ แนวคิด และสาระสำคัญที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

๑) แนวคิด หลักการและทฤษฎีเกี่ยวกับการอนุรักษ์วัฒนธรรม ประเพณีและภูมิปัญญาท้องถิ่น พบว่า ปัญหาการอนุรักษ์วัฒนธรรม ประเพณีและภูมิปัญญาท้องถิ่น เกิดจากการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรม เนื่องจากวัฒนธรรมย่อมเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอการเปลี่ยนแปลงของวัฒนธรรมเกิดขึ้นจากการที่มนุษย์ดิ้นรนเพื่อแสวงหาสิ่งตอบสนองความต้องการ มนุษย์ได้ทดลองปฏิบัติสิ่งแปลกๆใหม่ๆนี้อยู่เสมอ จากผลของการคิดค้นและจัดการลองผิดลองถูก (Trials and Errors) นี้เอง ได้กลายมาเป็นแบบแผนพฤติกรรมหรือวิถีชีวิตของมนุษย์ในสังคมและเมื่อความต้องการของมนุษย์ไม่มีที่สิ้นสุด เป็นเหตุให้มีการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมตลอดไป สาเหตุของการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมมีดังนี้

๑.๑) เนื่องจากการทำนุบำรุงส่งเสริมวัฒนธรรมเพื่อปรุงแต่งวัฒนธรรมของคนให้เจริญออกมาขึ้นมีการคิดค้นวัฒนธรรมใหม่ มีการปรับปรุงดัดแปลงวัฒนธรรมเดิมให้เหมาะสมกับสังคมปัจจุบัน ซึ่งทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลง

๑.๒) การเปลี่ยนแปลงของธรรมชาติ อันได้แก่ สภาพของดินฟ้าอากาศ ซึ่งเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ เช่น ความเสื่อมคุณภาพของเนื้อดิน น้ำท่วม ลมพายุ ความแห้งแล้ง และความหนาวจัด ตลอดจนการเปลี่ยนแปลงของธรรมชาติดังกล่าวกระตุ้นให้มนุษย์ประดิษฐ์สิ่งใหม่ๆเพื่อควบคุมการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว เช่น ผลิตปุ๋ยเพื่อให้เนื้อดินสมบูรณ์ ประดิษฐ์เครื่องปรับอากาศเพื่อขจัดความร้อนอบอ้าวของอากาศการ ทำให้วิถีชีวิตและวัฒนธรรมของมนุษย์เปลี่ยนแปลงไป

๑.๓) การเปลี่ยนแปลงในความต้องการของมนุษย์โดยเหตุที่มนุษย์มีเขวามันปัญญาสูงความนึกคิดของมนุษย์จึงเป็นไปอย่างกว้างขวางกล่าวกันว่ามนุษย์เป็นทาสของความนึกคิดของตนเอง อยู่ตลอดเวลาและความนึกคิดนี้ได้นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงในความต้องการของมนุษย์เพราะฉะนั้นมนุษย์จำเป็นต้องแสวงหาสิ่งตอบสนองความต้องการของตนเองที่เพิ่มขึ้นโดยลำดับเช่นคิดค้นสิ่งใหม่ๆและวิธีการใหม่ๆขึ้นมาอันเป็นผลทำให้วัฒนธรรมเปลี่ยนแปลงไป

๑.๔) การเปลี่ยนแปลงทางสิ่งแวดล้อมทางสังคม สังคมมนุษย์ย่อมไม่อยู่คงที่มีการเปลี่ยนแปลงทางสังคมอยู่ตลอดเวลา เช่น จำนวนประชากรเพิ่มมากขึ้นทำให้มีการแข่งขันกันสูงขึ้น ตลอดจนการขัดแย้งระหว่างชนชั้น (Class Conflict) เพิ่มมากขึ้นอันเป็นปัญหาทางสังคมมนุษย์จึงต้องหาวิธีการและสร้างระเบียบปฏิบัติเพื่อแก้ไขปัญหาอย่างถาวรดังกล่าวดังนั้นวัฒนธรรมของมนุษย์ย่อมเปลี่ยนแปลงไปด้วย

๑.๕) การแลกเปลี่ยนหยาบย้อมวัฒนธรรม มนุษย์ในสังคมต่างๆมีการติดต่อสื่อสารอยู่ตลอดเวลา โดยเฉพาะอย่างยิ่งในปัจจุบันนี้ การคมนาคมติดต่อถึงกันเป็นไปอย่างรวดเร็ว และแลกเปลี่ยนหยาบย้อมวัฒนธรรมจึงเป็นไปอย่างกว้างขวาง

๑.๖) วัฒนธรรมอาจเปลี่ยนแปลงไปได้จากพัฒนาการของความรู้และเทคโนโลยีใหม่ๆที่สังคมกำหนดขึ้นเอง เช่น จากการศึกษาที่ผู้คนมีความรู้มากขึ้นทำให้เปลี่ยนทัศนคติและความเชื่อเดิม

๑.๗) วัฒนธรรมอาจเปลี่ยนได้ เนื่องจากความประสงค์ของผู้มีอำนาจในสังคมของวัฒนธรรมนั้นๆมาใช้ในการดำเนินชีวิต เช่น เมื่อมีประชากรมากขึ้นจำเป็นต้องอาศัยการผลิตแบบอุตสาหกรรม การใช้เครื่องมือเครื่องจักรในการผลิต การผลิตระบบโรงงาน (Factory System)

๒) สภาพปัญหาการอนุรักษ์วัฒนธรรม ประเพณีและภูมิปัญญาท้องถิ่น กรณีศึกษาตำบลไทรนอก อำเภอกงไกรลาศ จังหวัดสุโขทัย มีรายละเอียดดังนี้

๒.๑) มีการปรับปรุงดัดแปลงวัฒนธรรมเดิมให้เหมาะสมกับสังคมปัจจุบัน

๒.๒) ความเสื่อมคุณภาพของเนื้อดิน น้ำท่วม ลมพายุ ความแห้งแล้ง และความหนาวจัดทำให้วิถีชีวิตและวัฒนธรรมของมนุษย์เปลี่ยนแปลงไป

๒.๓) ชาวบ้านมีการเปลี่ยนแปลงในความต้องการจำเป็นต้องแสวงหาสิ่งตอบสนองความต้องการของตนเองที่เพิ่มขึ้นเป็นผลทำให้วัฒนธรรมเปลี่ยนแปลงไป

๒.๔) การเปลี่ยนแปลงทางสิ่งแวดล้อมทางสังคม ทำให้เยาวชนรุ่นใหม่ไม่ใส่ใจในวัฒนธรรม ประเพณีและภูมิปัญญาท้องถิ่น

๒.๕) มีการติดต่อสื่อสารด้วยมือถือรุ่นใหม่ ทำให้ขาดการสื่อสารตามวัฒนธรรมเดิม

๒.๖) มีพัฒนาการของความรู้และเทคโนโลยีใหม่ๆ ทำให้ผู้คนมีการเปลี่ยนทัศนคติและความเชื่อเดิม

๒) ผลการศึกษาสภาพปัญหาการอนุรักษ์วัฒนธรรม ประเพณีและภูมิปัญญาท้องถิ่น กรณีศึกษาตำบลไทรนอก อำเภอกงไกรลาศ จังหวัดสุโขทัย จากผู้นำชุมชน ตำบลไทรนอก อำเภอกงไกรลาศ จังหวัดสุโขทัย จำนวน ๒๒ คน รายละเอียดดังตาราง

สภาพ ปัญหาการอนุรักษ์วัฒนธรรม ประเพณีและ ภูมิปัญญาท้องถิ่น กรณีศึกษาตำบลไทรนอก อำเภอองไทรลราช จังหวัดสุโขทัย	ความคิดเห็น		สรุป
	มี ปัญหา (%)	ไม่มี ปัญหา (%)	
๑. คนในชุมชนส่วนใหญ่ให้ความสนใจด้าน วัฒนธรรม/ภูมิปัญญาน้อยลง	๑๗ คน (๗๗.๒๗ %)	๕ คน (๒๒.๗๓ %)	ส่วนใหญ่มีปัญหา
๒. เด็กและเยาวชนรุ่นใหม่ให้ความสนใจด้าน วัฒนธรรม/ภูมิปัญญาน้อยลง	๒๑ คน (๙๕.๔๕ %)	๑ คน (๔.๕๕ %)	ส่วนใหญ่มีปัญหา
๓. ประเพณีที่ดั่งงามในชุมชนถูกทำลายมากขึ้น	๑๕ คน (๖๘.๑๘ %)	๗ คน (๓๑.๘๒ %)	ส่วนใหญ่มีปัญหา
๔. ความก้าวหน้าทางการสื่อสารเป็นเหตุให้เกิดการ แลกเปลี่ยนวัฒนธรรมจากสังคมอื่น	๒๐ คน (๙๐.๙๐ %)	๒ คน (๑.๑๐ %)	ส่วนใหญ่มีปัญหา
๕. การใช้ประโยชน์ของสิ่งต่าง ๆ ทำให้ต้องรับ วัฒนธรรมมาใช้ในการดำเนินชีวิต	๑๘ คน (๘๑.๘๑ %)	๔ คน (๑๘.๑๙ %)	ส่วนใหญ่มีปัญหา
๖. การหลังไหลของวัฒนธรรมตะวันตกสมัยใหม่ ไม่ ซับซ้อนเข้าใจง่าย ส่งผลให้หลงลืม ละเลยวัฒนธรรม ดั้งเดิม	๒๐ คน (๙๐.๙๐ %)	๒ คน (๑.๑๐ %)	ส่วนใหญ่มีปัญหา
๗. ความเจริญทางเทคโนโลยีทำให้ชุมชนเกิดการ เรียนรู้ และปรับเปลี่ยนวัฒนธรรมท้องถิ่น	๑๗ คน (๗๗.๒๗ %)	๕ คน (๒๒.๗๓ %)	ส่วนใหญ่มีปัญหา
๘. เมื่อสังคม/ชุมชน มีการขยายตัว ทำให้เกิดการ แข่งขันจึงเกิดการหลงลืมกิจกรรมด้านวัฒนธรรม ท้องถิ่น	๑๘ คน (๘๑.๘๑ %)	๔ คน (๑๘.๑๙ %)	ส่วนใหญ่มีปัญหา
๙. การไม่เข้าใจในวัฒนธรรมท้องถิ่นดั้งเดิม ขาด การศึกษา ทำให้ยากต่อการปฏิบัติ รวมถึงการแต่ง กาย ภาษาพูด วัฒนธรรมและภูมิปัญญา	๑๙ คน (๘๖.๓๖ %)	๓ คน (๑๓.๖๔ %)	ส่วนใหญ่มีปัญหา
๑๐. วัฒนธรรม/ประเพณี/ภูมิปัญญาในชุมชนไม่ถูก สืบทอด ปล่อยให้ถูกลบเลือนไป	๒๐ คน (๙๐.๙๐ %)	๒ คน (๑.๑๐ %)	ส่วนใหญ่มีปัญหา

จากตาราง พบว่า ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่ เห็นว่า มีปัญหาการอนุรักษ์วัฒนธรรม ประเพณีและ
ภูมิปัญญา กรณีศึกษาตำบลไทรนอก อำเภอองไทรลราช จังหวัดสุโขทัย

๒. ผลการศึกษาความต้องการจำเป็นการอนุรักษ์วัฒนธรรม ประเพณีและภูมิปัญญาท้องถิ่น กรณีศึกษาตำบลไทรนอก อำเภอองไทรลราช จังหวัดสุโขทัย ด้วยการสัมภาษณ์

ในการวิจัยในครั้งนี้ คือ มุ่งศึกษาแนวคิดของผู้นำชุมชนเกี่ยวกับความต้องการจำเป็นการ
อนุรักษ์วัฒนธรรม ประเพณีและภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยกลุ่มผู้ให้ข้อมูลการวิจัยใน ส่วนนี้ คือ ผู้นำ
ชุมชนตำบลไทรนอก อำเภอองไทรลราช จังหวัดสุโขทัย จำนวน ๒๒ คน ได้มาโดยการคัดเลือกแบบ
เจาะจง (Purposive Selection) รายละเอียดดังตาราง

ความต้องการจำเป็นในปัญหาการอนุรักษ์ วัฒนธรรม ประเพณีและภูมิปัญญาท้องถิ่น กรณีศึกษาตำบลไทรนอก อำเภอกงไกรลาศ จังหวัดสุโขทัย	ความคิดเห็น		สรุป
	มี ปัญหา (%)	ไม่มี ปัญหา (%)	
๑. คนในชุมชนส่วนใหญ่ให้ความสนใจด้านวัฒนธรรม/ ภูมิปัญญาน้อยลง	๑๕ คน (๖๘.๑๘ %)	๗ คน (๓๑.๘๒ %)	มีความต้องการ จำเป็น
๒. เด็กและเยาวชนรุ่นใหม่ให้ความสนใจด้านวัฒนธรรม/ ภูมิปัญญาน้อยลง	๑๕ คน (๖๘.๑๘ %)	๗ คน (๓๑.๘๒ %)	มีความต้องการ จำเป็น
๓. ประเพณีที่ดั้งเดิมในชุมชนถูกทำลายมากขึ้น	๑๗ คน (๗๗.๒๗ %)	๕ คน (๒๒.๗๓ %)	มีความต้องการ จำเป็น
๔. ความก้าวหน้าทางการสื่อสารเป็นเหตุให้เกิดการ แลกเปลี่ยนวัฒนธรรมจากสังคมอื่น	๒๐ คน (๙๐.๙๐ %)	๒ คน (๑.๑๐ %)	มีความต้องการ จำเป็น
๕. การใช้ประโยชน์ของสิ่งต่าง ๆ ทำให้ต้องรับ วัฒนธรรมมาใช้ในการดำเนินชีวิต	๑๕ คน (๖๘.๑๘ %)	๗ คน (๓๑.๘๒ %)	มีความต้องการ จำเป็น
๖. การหลงใหลของวัฒนธรรมตะวันตกสมัยใหม่ ไม่ ซับซ้อนเข้าใจง่าย ส่งผลให้หลงลืม ละเลยวัฒนธรรม ดั้งเดิม	๑๗ คน (๗๗.๒๗ %)	๕ คน (๒๒.๗๓ %)	มีความต้องการ จำเป็น
๗. ความเจริญทางเทคโนโลยีทำให้ชุมชนเกิดการเรียนรู้ และปรับเปลี่ยนวัฒนธรรมท้องถิ่น	๒๐ คน (๙๐.๙๐ %)	๒ คน (๑.๑๐ %)	มีความต้องการ จำเป็น
๘. เมื่อสังคม/ชุมชน มีการขยายตัว ทำให้เกิดการ แข่งขันจึงเกิดการหลงลืมกิจกรรมด้านวัฒนธรรมท้องถิ่น	๑๘ คน (๘๑.๘๑ %)	๔ คน (๑๘.๑๙ %)	มีความต้องการ จำเป็น
๙. การไม่เข้าใจในวัฒนธรรมท้องถิ่นดั้งเดิม ขาด การศึกษา ทำให้ยากต่อการปฏิบัติ รวมถึงการแต่งกาย ภาษาพูด วัฒนธรรมและภูมิปัญญา	๑๕ คน (๖๘.๑๘ %)	๗ คน (๓๑.๘๒ %)	มีความต้องการ จำเป็น
๑๐. วัฒนธรรม/ประเพณี/ภูมิปัญญาในชุมชนไม่ถูกสืบทอด ทอด ปล่อยให้ถูกลบเลือนไป	๒๐ คน (๙๐.๙๐ %)	๒ คน (๑.๑๐ %)	มีความต้องการ จำเป็น

จากตาราง พบว่า ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่ เห็นว่า มีความต้องการจำเป็นในการอนุรักษ์วัฒนธรรม
ประเพณีและภูมิปัญญาท้องถิ่น

๓. ผลการศึกษาแนวทางที่เหมาะสมกับบริบทในการอนุรักษ์วัฒนธรรม ประเพณีและภูมิปัญญา ท้องถิ่น กรณีศึกษาตำบลไทรนอก อำเภอกงไกรลาศ จังหวัดสุโขทัยโดยมีรายละเอียดดังนี้

ในการวิจัยในครั้งนี้ คือ มุ่งศึกษาแนวทางที่เหมาะสมกับบริบทในการอนุรักษ์วัฒนธรรม
ประเพณีและภูมิปัญญาท้องถิ่น หลังจากที่ได้วิจัยดำเนินการศึกษารวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับกรอบ
แนวคิดเกี่ยวกับและสภาพปัญหาการอนุรักษ์วัฒนธรรม ประเพณีและภูมิปัญญาท้องถิ่น กรณีศึกษา
ตำบลไทรนอก อำเภอกงไกรลาศ จังหวัดสุโขทัย ตามขั้นตอนที่ ๑ และ ๒ แล้ว ผู้วิจัยนำข้อมูล
ดังกล่าวมาสังเคราะห์เพื่อสรุปเป็นกรอบแนวคิดเกี่ยวกับและสภาพปัญหาการอนุรักษ์วัฒนธรรม

ประเพณีและภูมิปัญญาท้องถิ่น กรณีศึกษาตำบลไทรนอก อำเภอองไทรลาส จังหวัดสุโขทัย แล้วดำเนินการจัดการประชุมกลุ่มย่อย (Focus Group Discussion) โดยมีกลุ่มผู้ให้ข้อมูลการวิจัยใน ส่วนนี้ คือ ผู้นำชุมชนตำบลไทรนอก อำเภอองไทรลาส จังหวัดสุโขทัย จำนวน ๒๒ คน ได้มาโดยการคัดเลือกแบบเจาะจง (Purposive Selection) มีรายละเอียดดังนี้

๓.๑ แนวทางที่เหมาะสมกับบริบทในการอนุรักษ์วัฒนธรรม ประเพณีและภูมิปัญญาท้องถิ่น ที่เกิดจากแนวคิดของชุมชน

๑) ท่านคิดว่า วัฒนธรรม/ภูมิปัญญา มีความสำคัญต่อการดำรงชีวิตของคนในชุมชนอย่างไร

สรุปได้ว่า วัฒนธรรม/ภูมิปัญญา มีความสำคัญต่อการดำรงชีวิตของคนในชุมชนเป็นอย่างมาก เนื่องจากวัฒนธรรม/ภูมิปัญญา เป็นการดำรงไปตามวิถีชีวิตของคนในชุมชน ซึ่งวัฒนธรรมเปรียบได้กับประเพณีและความเชื่อต่าง ๆ ที่เป็นสิ่งที่ฝังให้กับชุมชน และภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นการทำมาหากินตามแบบของชุมชน โดยใช้แนวคิดในการใช้ชีวิตของชุมชนในท้องถิ่นได้

๒) วัฒนธรรม ประเพณี ศิลปะ ภูมิปัญญา ในชุมชนของท่านที่เป็นจุดเด่น/เป็นที่รู้จักทั่วไป ได้แก่อะไรบ้าง

สรุปได้ว่า วัฒนธรรม ประเพณี ศิลปะ ภูมิปัญญา ในชุมชนที่เป็นจุดเด่น/เป็นที่รู้จักทั่วไป ได้แก่ รำชาวนา การทำพวงกุญแจปลาตะเพียนจากตอก การใช้ปูนแดงกำจัดลูกน้ำยุงลาย การประดิษฐ์โองผ้าไหมเงินทอง การเย็บกระเป่าจากเศษผ้า การร้องเพลงฉ่อย การนุ่งหมตามเผ่าพันธุ์

๓) ลำดับปัญหาของการอนุรักษ์วัฒนธรรม ประเพณี ศิลปะ ภูมิปัญญา ในชุมชนที่ต้องการให้มีการแก้ปัญหาอย่างเร่งด่วน และวิเคราะห์สาเหตุ พร้อมระบุแนวทางแก้ปัญหา ตามความคาดหวัง สรุปได้ดังนี้

ลำดับของปัญหาของการอนุรักษ์วัฒนธรรม ประเพณี ศิลปะ ภูมิปัญญา ในชุมชนที่ต้องการให้มีการแก้ปัญหาอย่างเร่งด่วน ได้แก่ปัญหา ๑) ปัญหาที่คนรุ่นใหม่ไม่สนใจ ไม่ให้ความสำคัญร่วมมือในการอนุรักษ์ ๒) ปัญหาการขาดฐานข้อมูลพื้นฐานทางด้านวัฒนธรรม ประเพณี ศิลปะ ภูมิปัญญา และ ๓) ปัญหาการไม่มีผู้สืบทอด วัฒนธรรม ประเพณี ศิลปะ ภูมิปัญญา

สาเหตุของปัญหาของการอนุรักษ์วัฒนธรรม ประเพณี ศิลปะ ภูมิปัญญา ในชุมชนที่เกิดจาก ๑) ชาวบ้านส่วนมากทำมาหากินเพื่อเลี้ยงชีพไม่มีเวลา เพราะไปทำมาหากินอย่างอื่น ๒) สถาบันครอบครัวไม่ให้ความสำคัญในเรื่องของวัฒนธรรมภูมิปัญญาท้องถิ่น เช่น ไม่ถ่ายทอด ไม่แนะนำ ชักชวน ให้ลูกหลานได้เข้ามาสืบสานวัฒนธรรมภูมิปัญญาท้องถิ่น ๓) เพราะความก้าวหน้าทางเครื่องมือสื่อสาร ๔) มีวัฒนธรรมตะวันตกเข้ามามากขึ้น เช่น อาหาร เสื้อผ้า ของใช้

แนวทางการแก้ปัญหาของการอนุรักษ์วัฒนธรรม ประเพณี ศิลปะ ภูมิปัญญา ในชุมชน ได้แก่ ๑) โรงเรียนในชุมชนช่วยรณรงค์และอนุรักษ์วัฒนธรรมภูมิปัญญาพื้นบ้านให้กับลูกหลาน

หรือเยาวชนรุ่นใหม่ ๒) สถาบันครอบครัวหรือพ่อแม่ ผู้ปกครองช่วยกันปลูกฝังให้ลูกหลานได้ตระหนักถึงการอนุรักษ์วัฒนธรรม ประเพณี ศิลปะ ภูมิปัญญาในชุมชน ๓) จัดทำฐานข้อมูลพื้นฐานวัฒนธรรม ประเพณี ศิลปะ ภูมิปัญญา ในชุมชนไว้ให้คนรุ่นหลังได้มีโอกาสศึกษาซึ่งอาจทำเป็นสื่อออนไลน์ ๔) การอนุรักษ์วัฒนธรรม ประเพณี ศิลปะ ภูมิปัญญาในชุมชน จะต้องเริ่มอนุรักษ์และสืบสานจากตัวเอง ก่อน ๕) โรงเรียนที่อยู่ในท้องถิ่นจัดทำหลักสูตรท้องถิ่นเพื่อใช้ในการจัดการเรียนการสอนให้กับลูกหลานและเยาวชนในชุมชน ๖) ประสานงานองค์กรภายนอกเข้ามามีส่วนช่วยในการอนุรักษ์และเผยแพร่วัฒนธรรมภูมิปัญญาท้องถิ่น ๗) มีการจัดทำเป็นสื่อต่าง ๆ และมีการถ่ายทอดวันละ ๑ ชม. ๘) โรงเรียนที่อยู่ในชุมชนควรมีกิจกรรมเกี่ยวกับการสืบสานและถ่ายทอดวัฒนธรรมภูมิปัญญาท้องถิ่น สัปดาห์ละ ๑ วัน ๙) โรงเรียนควรมีการสอนทำอาหารท้องถิ่นให้กับนักเรียน

๔) หน่วยงานที่อยากให้เข้ามาช่วยเหลือและสนับสนุน ได้แก่ ๑) องค์กรบริหารส่วนตำบล ๒) โรงเรียน ๓) วัด ๔) บ้าน และ ๕) องค์กรอื่น ๆ

๕) วัฒนธรรมภูมิปัญญาท้องถิ่นที่อยากให้ต่อยอดในการอนุรักษ์วัฒนธรรม ประเพณี ศิลปะ ภูมิปัญญา ในชุมชน ๑) รำชาวนาไปสอนในโรงเรียนวัยใส ให้กับเด็กๆ ได้สืบสานต่อไป ๒) โอง่งผ้าไหมเงินทอง ๓) แหล่งท่องเที่ยวที่หมู่บ้านไกรนอก และ ๕) การท่องเที่ยวเชิงเกษตร

๖) ข้อเสนอแนะอื่น ๆ

ผู้นำชุมชนส่วนใหญ่มีความต้องการให้รื้อฟื้นศิลปะ วัฒนธรรม และประเพณีดั้งเดิมของชุมชนเพื่อรักษาไว้ให้ลูกหลาน และมีข้อเสนอแนวทางการอนุรักษ์วัฒนธรรม ประเพณีและภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยให้ผู้เชี่ยวชาญช่วยเหลือและพัฒนากระบวนการส่งเสริมการสร้างจิตสำนึกรักษ์วัฒนธรรม ประเพณีและภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยการมีส่วนร่วมจากภาคีย่อยในชุมชนประกอบด้วย บ้าน วัด โรงเรียน และองค์การบริหารส่วนตำบล